

РЕЦЕНЗИЯ

по процедура за защита на дисертационен труд на тема:

Evaluation of the effectiveness of the remote online learning based on the perceptions of learners and trainers.

(Оценка на ефективността на професионалното обучение от разстояние въз основа на възприятията на обучаеми и обучители)

за придобиване на

образователна и научна степен „доктор“

от

кандидат: Панайотис Анагносту,

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по,

Докторска програма: Методика на обучението по математика и информатика,

катедра: Обучение по математика и информатика,

Факултет по математика и информатика (ФМИ),

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ),

Рецензията е изготвена от проф. д-р. Евгения Петрова Ковачева. Университет по библиотекознание и информационни технологии, катедра Компютърни науки в качеството ми на член на научното жури, съгласно Заповед № 38-155/27.03.2024 г. на Ректора на Софийския университет.

1. Обща характеристика на дисертационния труд и представените материали

Дисертацията на тема: Evaluation of the effectiveness of the remote online learning based on the perceptions of learners and trainers. (Оценка на ефективността на професионалното обучение от разстояние въз основа на възприятията на обучаеми и обучители) е написана на английски език, разположена на 235 страници, състои се от увод и 5 глави има едно приложение – въпросник. Дисертацията е илюстрирана с 195 фигури и са представени 15 таблици. Проучени са 84 източника като $\frac{1}{4}$ от тях са по-стари от 10 години.

Докторантът ясно е определил проблема, предстал е обекта и предмета на изследването, ясно е задал четири изследователски въпроси и е дефинирал 5 хипотези.

В първа глава е направен обзор на дистанционното обучение и ролята на информационните и комуникационни технологии.

Във втора глава дефинира неформално и професионално обучение.

Трета глава е отделена за емпиричното си изследване, а в четвърта глава представя резултатите от него.

Последната глава заключени и дискуссионни въпроси.

Всяка глава завършва със заключение.

Добър стил на докторанта е, че той първоначално дефинира всеки един от термините.

Темата на дисертационния труд е актуална в съвременното ни общество, обучението от разстояние е форма, която е акредитирани от години, а по време на Covid-19 пандемията беше основен начин за обучение. Периодът на „затваряне“ беше подчинен на масово тестване на този вид обучение. Направеното проучване дава в дълбочина отношението и настройките в Гърция към дистанционното обучение и особено за професионално обучение.

При дистанционното обучението е важно как то ще бъде проектирано и разработено, за да е в подкрепа на обучаемите и в помощ на обучаващите.

2. Данни и лични впечатления за кандидата

Запознах се с Панайотис Анагносту на вътрешната защита когато той представи разработката си на колегите от катедра Обучение по математика и информатика при ФМИ на СУ. Представеният изследователски труд беше завършен и беше ясно, че той е работил с много ентузиазъм. Бяха поставени много въпроси и направени много коментари, които са отразени в последната версия на дисертационния труд.

От биографията е видно, че докторантът работи в областта над 20 години и има много широк поглед за различни категории обучаеми. Връзките му с колегите е повлияло за задълбоченото проучване, което представя в работата си.

3. Съдържателен анализ на научните и научно приложните постижения на кандидата, съдържащи се в представения дисертационен труд и публикациите към него, включени по процедурата

Дисертантът е направил задълбочено проучване на настроенята за използване на дистанционното обучение за професионално образование.

В процеса на проучване са отделени 6 научни приноса и 6 научно-приложни. Приемам ги с малки уточнения по отношение на езика в българския превод на научните приноси:

1. Ефективността на дистанционното обучение в гръцката ДИПО се изследва за първи път, тъй като, докато в световната литература има множество проучвания, които изследват качеството и полезността на дистанционното обучение по време на пандемията, няма съответно проучване на дистанционното професионално обучение в Гърция по време на пандемията.
2. Разработен е въпросник за проучване на нагласите и мненията както на студентите от ДИПО, така и на преподавателите в тях.
3. *Направен е* статистически анализ и са *изведени резултати* връзка *отношението* на студентите и преподавателите за процеса на дистанционно обучение, а също и за да се регистрират възможните проблеми, с които те са се сблъскали по време на процеса на дистанционно обучение
4. *Направен е* качествен анализ, който *отбелязва* мненията на учителите и преподавателите, участващи в дистанционното обучение, така и техните предложения за подобряване на предоставяните образователни услуги
5. *Отчетен е* ефектът на електронния процес върху качеството на предоставяните образователни услуги.
6. *Проучен е* психологическият ефект, който дистанционното обучение оказва както върху студентите, така и върху преподавателите. Тези психологически ефекти могат да се проявят и в други браншове, които по време на пандемията трябваше да работят дистанционно.

Изследването и анализът на данни е илюстриран богато, което дава възможност за по-ясно възприемане на получените резултати.

Някои от резултатите правят впечатление като:

- *задължителното заточение и дистанционното обучение са основните причини за стреса на студентите и*
- *пандемията и всеобщото прилагане на дистанционното обучение са повлияли на развитието на междуличностните социални отношения между студенти и преподаватели.*

Те изводи биха имали още по-голямо значение, ако се излезе извън рамките на 1.3. Педагогика на обучението по и се направи съвместно със специалисти – психолози, но това не е част от изследването. Докторантът може да помисли за подобно интердисциплинарно изследване в последствие.

Представени са 8 статии, свързани с дисертационни труд всички в съавторство с научния му ръководител доц. Николина Николова. Приложен е декларация за равнопоставеност на съавторството.

Публикациите представят съществена част от дисертационния труд и носят 30 точки над изискуемите

4. Аprobация на резултатите

В глава 3 и 4 на докторант описва подробно методология на своето проучва и представя резултатите от него.

Методологията на изследването комбинира количествен и качествен подход на изследователския дизайн.

Създаден е апарат за събиране на данни – въпросник с 28 въпроса, съдържат демографско описание и въпроси за професионално обучение, използване на платформи за синхронно и асинхронно обучение както и за опита на интервюираните с дистанционно обучение.

Анкетиран са 774 човека. Проучени са зависимости между различни индикатори от въпросника.

Както споменах в предната секция научните трудове надхвърлят минималните национални изисквания (по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ) и съответно на допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в научната област и професионално направление на процедурата;

Представените от кандидата резултати в дисертационния труд и научни трудове към него не повтарят такива от предишни процедури за придобиване на научно звание и академична длъжност ;

Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в представения дисертационен труд и научни трудове по тази процедура.

5. Качества на автореферата

Авторефератът е 36 страници и отразява напълно дисертационния труд.

Бих препоръчала преводът на български на предмета на изследване да не е *мненията* на студенти и учители, а *отношението* или *настроения* на студенти и преподаватели, което по-точно би представило цялата работа. Приемам, че това е поради непознаването на българския език и не рефлектира на крайната оценка.

6. Критични бележки и препоръки

Докторантът много задълбочено е представил настройките в Гърция за дистанционната форма при професионални обучения. Би било много полезно да се направи сравнителен анализ между настроението и отношението към дистанционните форми в различни страни. Може би като клъстерен анализ разделението северна и южна или източна и западна Европа или сравнение със страни извън нашия континент, например Австралия – първенец в тази форма на обучение.

Като допълнителна забележка мога да отбележа малкия брой проучена литература – само 84 източника. Този брой би нараснал значително, ако се направи анализът, споменат по-горе.

Въпреки тези забележки дисертационният труд има съществен принос в задълбоченото проучване на ситуацията в Гърция и може да послужи като добра основа за последващо многонационално изследване.

Препоръчвам на Панайотис Анагносту да направи такова проучване поне на Европейско ниво и да го надгради с добри практики при внедряване на дистанционна форма на обучение на различни образователни нива.

7. Заключение

След като се запознах с представените в процедурата дисертационен труд и придружаващите го научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научноприложни приноси, **потвърждавам**, че представеният дисертационен труд и научните публикации към него, както и качеството и оригиналността на представените в тях резултати и постижения, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване от кандидата на образователната и научна степен „доктор“ в научната област **1. Педагогически науки** и професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по** В частност кандидатът удовлетворява минималните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Въз основа на гореизложеното, **препоръчвам** на научното жури да присъди на **Панайотис Анагносту** образователна и научна степен „доктор“ област на висше образование: **1. Педагогически науки**, Професионално направление: **1.3. Педагогика на обучението по**, Докторска програма: **Методика на обучението по математика и информатика**, катедра: **Обучение по математика и информатика**, Факултет по математика и информатика (ФМИ), Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ).

21.05.2024 г.

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Евгения Ковачева)